Universiteit Utrecht

Tweetalige kinderen: taalachterstand of taalontwikkelingsstoornis?

Elma Blom

Pedagogische Wetenschappen

Afdeling Orthopedagogiek

Basisonderwijs Amsterdam

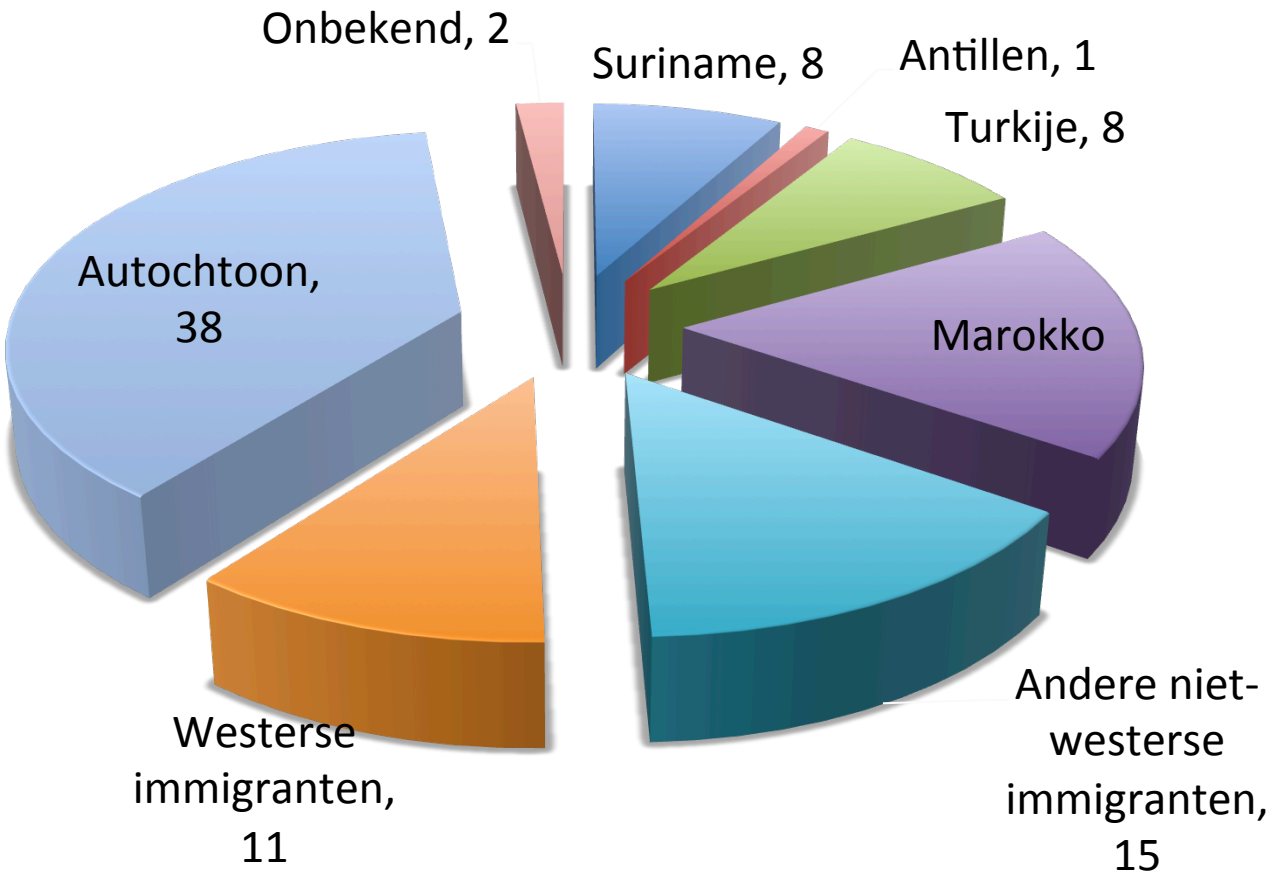

Ontwikkeling

Minderheidstaal en meerderheidstaal

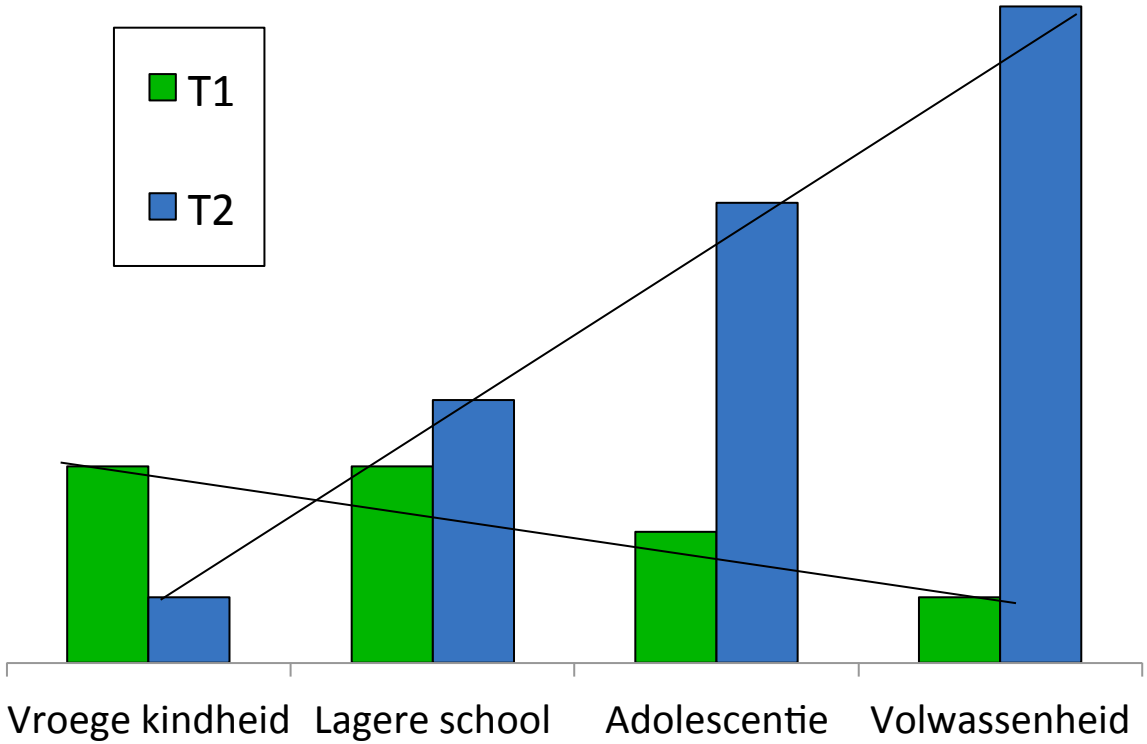

Gebaseerd op Montrul (2012)

Woordenschat

Turks-Nederlandse kleuters

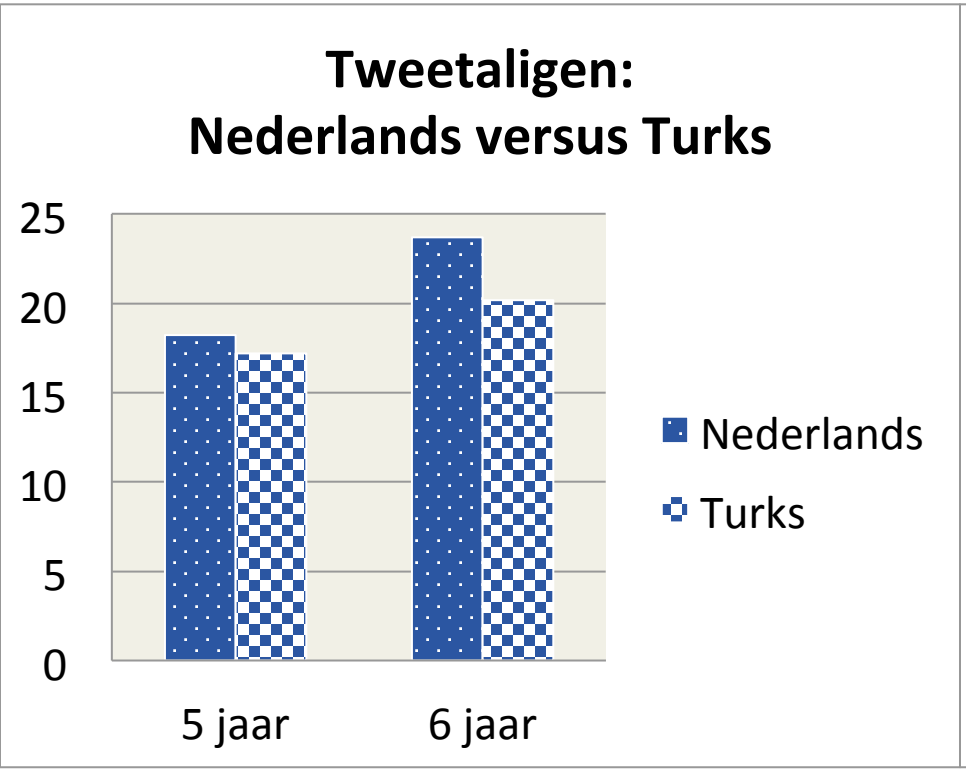

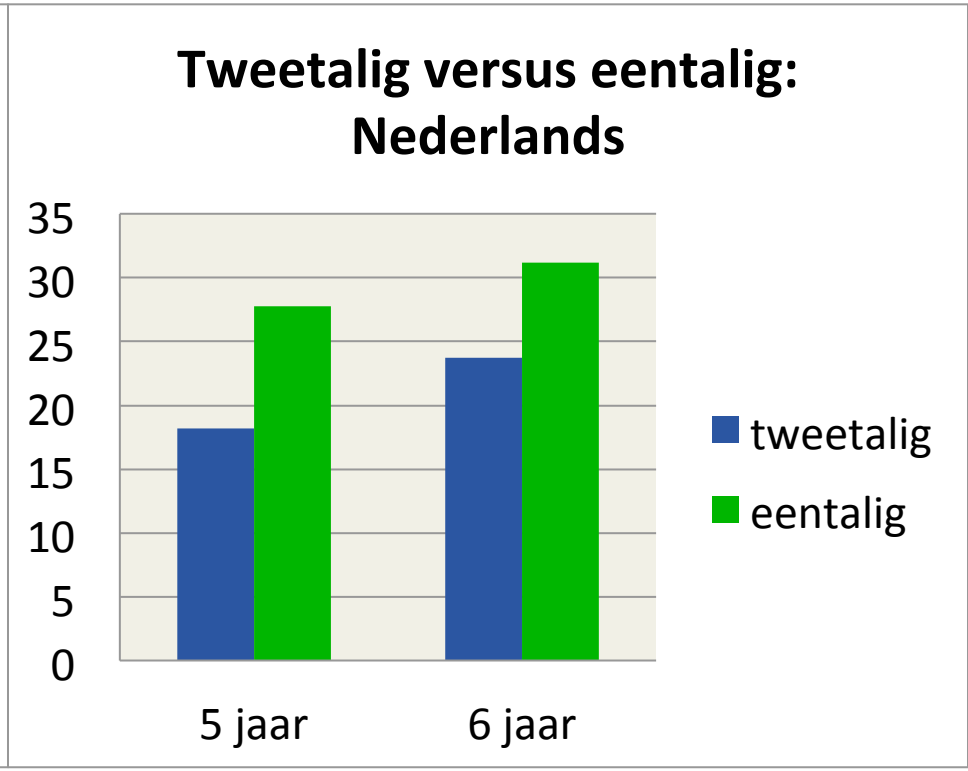

Blom et al. (2014)

Taalachterstand (TA) of Taalontwikkelingsstoornis (TOS)?

KIND 1 (5 jaar)
*CHI: hij vindt ze bang mij vinger opeet kippen .
*ADU: die kippen ?
*CHI: ja , mijn vinger opeet .
*ADU: hoe kan dat nou ?

KIND 2 (5 jaar)
*CHI: deze um niet uh ogen &o uh zien.
*CHI: toen zo een voet kapot.
*ADU: ja.
*CHI: (.) &jo jongen hond kapot

Fragmenten uit CHILDES corpus (Aarssen-Bos, Bol-Kuiken)

TA of TOS

“Missed or mistaken identity”

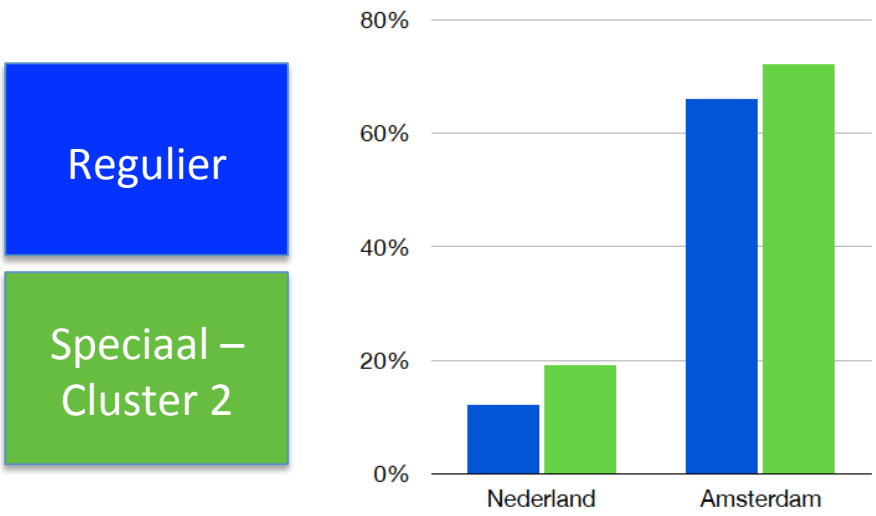

% Kinderen uit culturele minderheidsgroepen

Smeets et al. (2010)

Oplossingen?

- ~~Wachten?~~
- T1 onderzoeken
- Normen tweetalige kinderen
- Taalmaten die niet taal-specifiek zijn

Deze presentatie

- Nieuwe instrumenten tweetalige kinderen

- COST Actie IS0804 *Language Impairment in a Multilingual Society: Linguistic Patterns and the Road to Assessment* (2009-2012)
- NWO Vidi project *Cognitive Development in the Context of Emerging Bilingualism* (2012-2017)

CoDEmBi
Cognitive Development
in Emerging Bilingualism

Universiteit Utrecht

CoDEmBi
Cognitive Development in Emerging Bilingualism

Frank Wijnen

Tessel Boerma

Elma Blom

Mona Timmermeister

Paul Leseman

Instrumenten

- **Taalontwikkeling en – omgeving**: *Questionnaire for Parents of Bilingual Children* (PaBiQ)
  - Tuller, Messarra, Prévost, & Zebib (2011)

- **Narratieve vaardigheden**: *Multilingual Assessment Instrument for Narratives* (MAIN)
  - Gagarina, Klop, Kunnari, Tantele, Välimaa, Balčiūnienė, Bohnacker, & Walters (2012)

- **Fonologisch kortetermijngeheugen**: Quasi-universele nonwoord herhaaltaak (QU-NWRT)
  - Chiat (in press)

Steekproef

- Eentalige en tweetalige kinderen met en zonder TOS: MoTD, BiTD, MoLI, BiLI
- 5 - 6 jaar oud
- Gelijke leeftijd en nonverbaal IQ
- Nonverbaal IQ > 70

PaBiQ

Oudervragenlijst

- Gebaseerd op ALEQ (Paradis, 2011) en ALDeQ (Paradis et al., 2010)

  – Algemene informatie over kind
  – Geschiedenis taalontwikkeling
  – Huidige vaardigheden in alle talen
  – Taalaanbod kwantitatief en kwalitatief
  – Informatie over familieleden

Doelen PaBiQ

- Informatie die interpretatie van taalmetingen mogelijk maakt;
- Informatie over T1 vaardigheden wanneer T1 niet getest kan worden;
- Informatie om te bepalen welke taal of talen geschikt zouden kunnen zijn, indien van toepassing, voor therapie.

Geschiedenis taalontwikkeling

- *Hoe oud was uw kind toen hij/zij zijn/haar eerste woord sprak?*
- *Hoe oud was uw kind toen hij/zij voor het eerst korte zinnen maakte? (voorbeeld: meer water, poes weg)*
- *Bent u ooit bezorgd geweest over de taal van uw kind voordat hij/zij drie of vier jaar was? JA/NEE*

Huidige vaardigheden

- Zes vragen met antwoord op schaal 0 – 3, bijv.:

- *Hoe goed denkt u dat uw kind de volgende talen spreekt in vergelijking met andere kinderen van dezelfde leeftijd? Niet heel goed (0) – een beetje minder goed (1) – hetzelfde (2) - heel goed (3)*

- *Denkt u dat uw kind het moeilijk vindt om goede zinnen te maken? Ja, heel moeilijk(0) – een beetje moeilijk (1) – normaal (2) – niet moeilijk (3)*

Vergelijking BiTD en BiLI

Vragen PaBiQ	BiTD	BiLI
Geschiedenis taalontwikkeling		
2.1 Leeftijd eerste woord? M (SD)	14,2 (7,3)	21 (9,5)
2.2 Leeftijd eerste zinnen? M (SD)	20,9 (10)	33,6 (11,4)
2.3 Zorgen? JA/NEE	11/22	22/6*
Huidige vaardigheden		
3.1 – 3.6 Nederlands M (SD)	0,76 (0,16)	0,60 (0,22)
3.1 – 3.6 Andere taal M (SD)	0,59 (0,26)	0,43 (0,24)

* Twee niet ingevuld

Variatie in taalomgeving

"All children who are bilingual have in common that they have been exposed to two languages. Beyond that, the ways in which children's environments provide exposure to two (or more) languages vary enormously."

(Hoff 2012, p. 261)

Taalomgeving

- **Lengte taalaanbod**
  - *Was er een bepaalde leeftijd waarop uw kind (een van) de talen meer ging horen dan daarvoor? JA/NEE. Indien JA, op welke leeftijd en waardoor kwam dat?*
- **Hoeveel interactie in welke taal?**
  - **TaalGebruiksScore** per taal = Gemiddelde moeder, vader, andere volwassenen, broers/zussen
- **Welke activiteiten in welke taal en hoe vaak?**
  - **TaalRijkdomsScore** per taal = Activiteiten (lezen, televisie, verhalen vertellen), vriend(inn)en, vrienden van de familie

Belangrijk voor bepalen afkapwaarde (Thordardottir, te verschijnen)

Narratieve vaardigheden

- **Macrostructuur** en microstructuur

- Kinderen met een TOS: Minder structurele complexiteit (Botting, 2002) en minder interne toestand termen (Johnston et al., 2001)

- Weinig effecten van tweetaligheid (Gutiérrez-Clellen et al., 2008)

MAIN

Narratieve vaardigheden

- Modelverhaal
  - 10 begripsvragen
- Vertellen
  - Complexiteit: setting, doel, poging, resultaat
  - Gebruik van interne toestand termen
  - 10 begripsvragen
- Kan in beide talen worden afgenomen

Modelverhaal: **kat** of **hond**

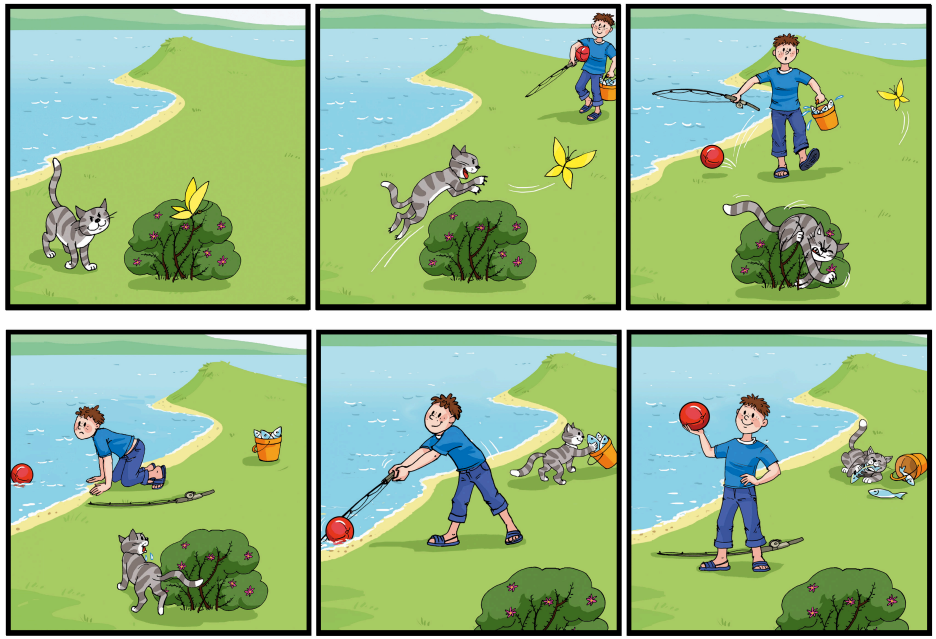

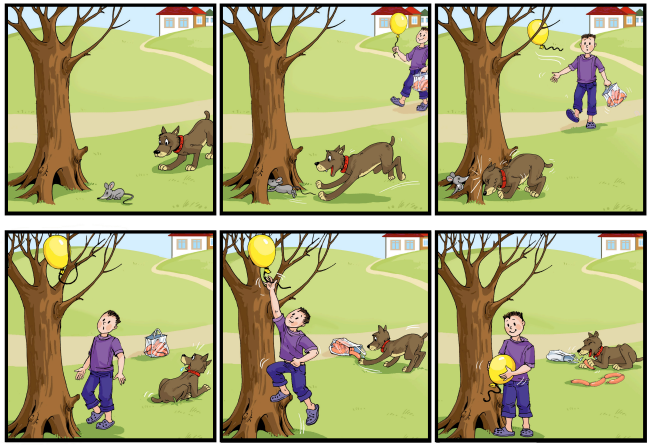

Vertellen: **babyvogels** of **babygeitjes**

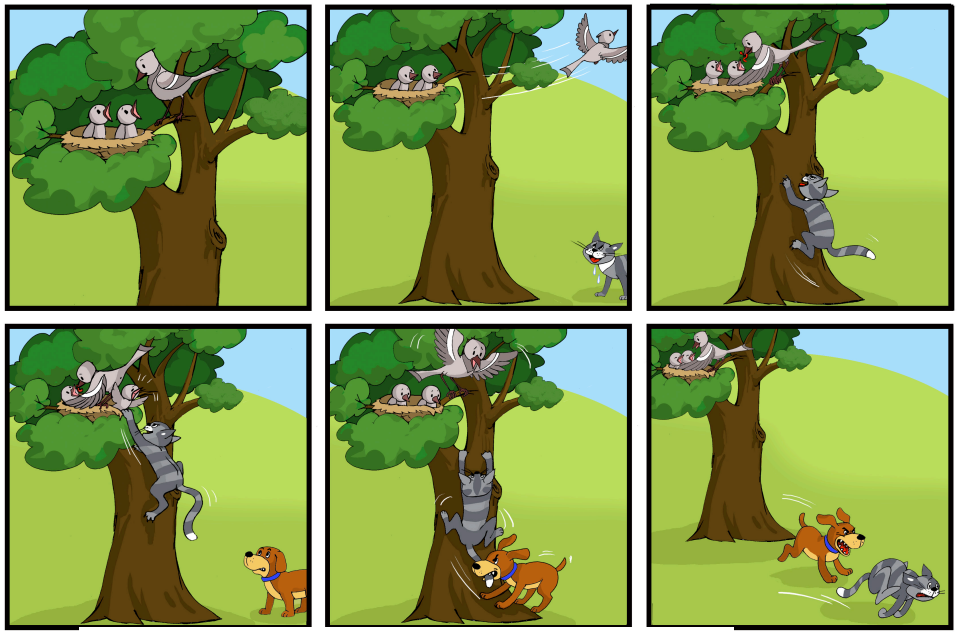

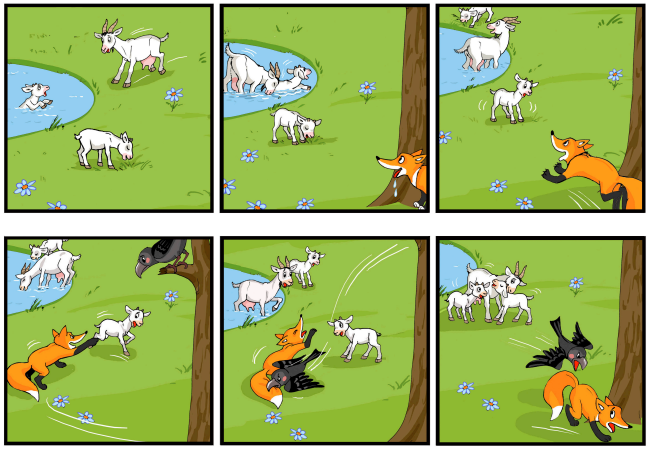

Scoring MAIN Modelverhaal - begrip

		Voorbeelden van correcte antwoorden	Voorbeelden van incorrecte antwoorden	Score	Opmer-kingen
0	Vond je het verhaal leuk?	**Beginvraag, niet scoren**			
D1.	Waarom sprong de poes naar voren? (wijs plaatjes 1-2 aan) (Episode 1: Doel)	Wil/om de vlinder te pakken/vangen/achtervolgen/ om te spelen met de vlinder	Gaat weg/is aan het rennen/wilde springen	0 1	
D2.	Hoe voelt de poes zich? (wijs naar plaatje 3) (ITT als reactie)	Boos/slecht/ teleurgesteld/ heeft pijn	Goed/blij	0 1	
	(D3 alleen maar vragen als het kind in D2 een juiste reactie geeft zonder uitleg / motivatie.	Omdat hij de vlinder niet kon vangen/in de struik viel/het pijn doet	Ongepast/ irrelevant antwoord	0 1	

Scoring MAIN Vertellen - productie

		Voorbeelden van correcte antwoorden[1]	Score	Opmerkingen[2]
A1.	Setting	Tijd en/of plaats verwijzing, bijv. er was eens/op een dag/ lang geleden... in een bos /bij het meer /aan de oever van de rivier …	0 1 2[3]	
Episode 1: Poes (Episode personages: poes en vlinder)				
A2.	ITT als gebeurtenis begint	**Poes** was speels/nieuwsgierig/zag een vlinder	0 1	
A3.	Doel	**Poes** wilde de vlinder vangen/pakken/achtervolgen/ spelen met de vlinder	0 1	
A4.	Poging	**Poes** sprong naar voren/ omhoog	0 1	
A5.	Resultaat	**Poes** viel in de struik/kreeg de vlinder niet/was niet snel genoeg **Vlinder** ontsnapte/vloog weg/was te vlug	0 1	
A6.	ITT als reactie	**Poes** was teleurgesteld/boos/had pijn **Vlinder** was blij	0 1	
Episode 2: Jongen (Episode personage: jongen)				

MAIN

Eerste resultaten

	MoTD M (SD)	MoLI M (SD)	P*
Modelverhaal - begrip	.91 (.11)	.85 (.16)	.13
Vertellen - productie	.46 (.11)	.31 (.10)	<.001
Vertellen - begrip	.83 (.16)	.66 (.21)	.001
Vertellen - Interne Toestand Termen	3.6 (2.4)	2.1 (1.9)	.009
	BiTD M (SD)	**BiLI M (SD)**	**P***
Modelverhaal - begrip	.92 (.08)	.71 (.23)	<.001
Vertellen - productie	.42 (.11)	.32 (.15)	<.001
Vertellen - begrip	.80 (.16)	.59 (.25)	<.001
Vertellen - Interne Toestand Termen	5.1 (3.1)	2.2 (2.0)	<.001

*Omnibus MANOVA: TD vs LI: $F(4,56)=8.1$, $p<.001$, $\eta_p^2=.37$; Mo vs Bi: $F(4,57)=2.8$, $p=.032$, $\eta_p^2=.17$

Fonologisch kortetermijngeheugen

- Hoeveel fonemen kan een kind onthouden?
- Non-woord herhaaltest is veelgebruikt screeningsinstrument TOS
- Non-woorden om invloed langetermijn-geheugen te minimaliseren.

Non-woorden

- “Traditionele” non-woord herhaaltests vaak taal-specifiek en gemodelleerd naar bestaande woorden

→ T2 kinderen hebben een nadeel (Engel de Abreu et al., 2013)

Quasi-universele NWRT

Fonologisch kortetermijngeheugen

- Niet taal-specifiek maar juist eigenschappen die in veel talen voorkomen
  - Fonemen
  - C(onsonant)-V(ocaal), bijv. *nuli*, *sibula*
  - Ongemarkeerde intonatie

- Opklimmende moeilijkheid
  - 16 items: 2 - 5 lettergrepen

Kindvriendelijk

QU-NWRT

Vergelijking met taal-specifieke NWRT

	MoTD M (SD)	MoLI M (SD)	P	Effectgrootte (r)
QU-NWRT	87.3 (6.1)	65.4 (11.8)	<.001	.78
TS-NWRT*	80.4 (7.4)	57.1 (11.0)	<.001	.77

	BiTD M (SD)	BiLI M (SD)	P	Effectgrootte (r)
QU-NWRT	86.3 (6.2)	69.0 (12.2)	<.001	**.69**
TS-NWRT*	74.4 (8.3)	60.6 (13.1)	<.001	.52

Gebaseerd op Rispens & Baker (2012)

Samenvatting en conclusie

- **PaBiQ (oudervragenlijst)**
  - Extra informatie T1 en taalaanbodsituatie
- **MAIN (narratieve vaardigheden)**:
  - Negatief effect TOS in eentalige en tweetalige context
  - Geen negatief effect van tweetaligheid
- **QU-NWRT (fonologisch kortetermijngeheugen)**:
  - Negatief effect TOS in eentalige en tweetalige context
  - In tweetalige groep grootste effect

Eerste resultaten zijn veelbelovend

Toekomst

- Diagnostische accuraatheid, sensitiviteit en specificiteit
  - QU-NWRT: poster Tessel Boerma
- Executieve functies
  - Aandacht en werkgeheugen
- Longitudinaal
  - 3 meetmomenten: 2014, 2015, 2016
- Psychometrische eigenschappen en normdata

Met dank aan

De kinderen voor hun inzet en enthousiasme, de scholen voor hun medewerking, Koninklijke Auris Groep, Koninklijke Nederlandse Kentalis, COST Actie IS0804 (voorzitter: Sharon Armon Lotem; vice-voorzitter: Jan de Jong)

Dit onderzoek is mogelijk gemaakt door middel van een NWO Vidi subsidie

Meer weten?

- Websites:
  http://www.bi-sli.org/
  http://www.uu.nl/codembi

- Stuur een e-mail aan Elma Blom (w.b.t.blom@uu.nl) of Tessel Boerma (t.d.boerma@uu.nl) voor specifieke vragen over de PaBiQ, MAIN, QU-NWRT

- Blumenthal, M. (2013) Meertaligheid: hoe pak je het aan? Casuïstiek en hulpbronnen. *Van Horen Zeggen,* Okt. 2013, 14-22.